

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВНІЧНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

15 липня 2021

№ 60/20-рк/к

м. Київ

ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ»
вул. Гната Хоткевича, буд. 20,
м. Київ, 02094

*Про усунення наслідків
порушення законодавства
про захист економічної конкуренції*

Північним міжобласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – Відділення) з метою виконання завдань, покладених на Відділення Законом України «Про антимонопольний комітет України», за власною ініціативою проводилося дослідження щодо можливого порушення товариством з обмеженою відповідальністю «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» (далі – ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ», Товариство) законодавства про захист економічної конкуренції під час надання послуг з централізованого опалення (в тому числі послуг з централізованого опалення місць загального користування) (далі – послуги ЦО).

У ході проведення вказаного дослідження Відділенням встановлено, що ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» (02094, м. Київ, вул. Гната Хоткевича, буд. 20, ідентифікаційний код юридичної особи 37739041) здійснює надання послуг з централізованого опалення, зокрема для мешканців будинку за адресою: м. Київ, вул. Харківське шосе, буд. 17-А (далі – Будинок). Нарахування ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» плати за послуги з централізованого опалення місць загального користування у Будинку починаючи з 2017 року здійснюється виключно споживачам, що не мають індивідуальних засобів теплової енергії.

Як вбачається із відомостей, які містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, видами діяльності за КВЕД, зокрема, є виробництво електроенергії (35.11), постачання пари, гарячої води та кондиційованого повітря (35.30).

Тобто, ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (із змінами) (далі – Методика), Відділенням проведено дослідження становища ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» на ринку надання послуг з ЦО.

У відповідності до пункту 3.1. Методики **об'єктами аналізу** щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є: суб'єкт господарювання; група суб'єктів

господарювання; конкретний товар (продукція, роботи, послуги), який випускається, постачається, продається, придбавається (використовується, споживається) цим (цими) суб'єктом (суб'єктами) господарювання.

Тобто, об'єктом для визначення монопольного (домінуючого) становища є:

–ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ»;

–послуги з ЦО.

У відповідності до пункту 4.4. Методики перелік **товарів**, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, складається з товарів (товарних груп), які обертаються в Україні чи на відповідній частині її територій і які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи).

Товаром, у розумінні абзацу дванадцятого статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та згідно з пунктом 4 Методики є послуги з ЦО.

Пунктом 1.3. Методики визначено, що **споживач** – юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).

Споживачами зазначених послуг виступають фізичні особи – мешканці багатоквартирного Будинку.

Відповідно до пункту 5.1. Методики **товарні межі** ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Пунктом 1.3. Методики визначено, що ринок товару (товарний ринок) – це сфера обороту товару, на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

Отже, товарними межами ринку є послуги з ЦО.

Відповідно до пункту 6.1. Методики **територіальні (географічні) межі** ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи), є неможливим або недоцільним.

Отримання послуг ЦО можливе лише від суб'єкта господарювання, який провадить господарську діяльність з ЦО на певній території.

Отже, територіальними (географічними) межами ринку послуг ЦО є територія у м. Київ, на якій розташований Будинок.

Відповідно до пункту 7.1. Методики **часові межі** ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Часовими межами ринку послуг ЦО визначено період з 16.10.2017 по 13.04.2021 (період здійснення нарахувань плати за послуги з ЦО місць загального користування у Будинку, приміщення якого частково обладнані вузлами розподільного обліку (індивідуальними лічильниками) теплової енергії, виключно споживачам, що не мають таких засобів обліку).

Пунктом 1.3. Методики визначено, що **бар'єри вступу** на ринок – обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.

Бар'єрами для вступу на даний ринок потенційних конкурентів є, зокрема: економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних фінансових ресурсів для придбання відповідного обладнання для організації надання послуг з централізованого опалення; адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю отримання ліцензії на транспортування теплової енергії магістральними та місцевими (розподільчими) тепловими мережами.

Відповідно до пункту 9.1. Методики потенційними конкурентами вважаються такі суб'єкти господарювання: які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; які виготовляють товари (товарні групи), що складають товарні межі ринку, але не реалізують їх на відповідному ринку; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок.

Згідно із статтею 5 Закону України «Про природні монополії» ринок послуг централізованого теплопостачання віднесений до ринків природних монополій.

Фізичні особи (споживачі послуг ЦО) можуть отримувати зазначені послуги тільки від суб'єкта природної монополії, а відповідно до статті 1 Закону України «Про природні монополії» конкуренція на ринках природних монополій є неможлива.

Абзацом другим частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку у нього немає жодного конкурента.

Отже, у розумінні положень абзацу другого частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» за результатами господарської діяльності у період з 16.10.2017 по 13.04.2021 займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг ЦО у територіальних межах м. Києва, де розташовані мережі, які використовуються (експлуатуються) ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), з часткою 100 %.

Законом України від 22.06.2017 № 2119-VIII «Про комерційний облік теплової енергії та водопостачання» (далі – Закон) визначені засади забезпечення комерційного, у тому числі розподільного, обліку послуг з постачання теплової енергії, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та забезпечення відповідною обліковою інформацією споживачів таких послуг.

Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 № 630 (із змінами) (далі – Правила), врегульовано відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг, і фізичною та юридичною особою (далі – споживачі), яка отримує або має намір отримувати, зокрема, послуги з централізованого опалення.

Згідно з пунктом 28 Правил споживачі, які встановили у квартирі багатоквартирного будинку індивідуальні (автономні) системи опалення, квартирні засоби обліку теплової енергії, оплачують послуги з централізованого опалення місць загального користування будинку відповідно до методики, що затверджується центральним органом виконавчої влади з питань житлово-комунального господарства.

На виконання пункту 28 Правил, наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства від 31.10.2006 № 359 затверджено Методику розрахунку кількості теплоти, спожитої на опалення місць загального користування багатоквартирних будинків та визначення плати за їх опалення» зареєстровану в Міністерстві юстиції України 27.11.2006 за № 1237/13111 (далі – Методика № 359), якою встановлений порядок визначення витрат теплової енергії на опалення місць загального користування (далі – МЗК) у багатоквартирних житлових будинках для встановлення розміру плати за неї споживачами.

Відповідно до пункту 2.2. Методики № 359 визначено, що розподіл визначених величин витрат теплової енергії між окремими помешканнями багатоквартирного житлового будинку, спожитої на опалення МЗК, здійснюється пропорційно до їх загальної опалювальної площі. Для кожного помешкання багатоквартирного житлового будинку розраховується коефіцієнт, який відображає частку загального платежу за опалення МЗК, що припадає на дане помешкання.

У ході проведення вищевказаного Відділенням на адресу Товариства було направлено вимогу голови Відділення від 05.05.2021 № 60-02/3511 про надання інформації.

Листом від 20.05.2021 № 09/1126 (вх. Відділення від 24.05.2021 № 60-01/2849) ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» надало, зокрема, наступну інформацію.

«До 2020 року на підставі письмового звернення голови правління ОСББ «Стародарницький» до виконавця послуг ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» про відключення опалювальних приладів в місцях загального користування (сходових клітках будинку) та не проведення нарахувань вартості наданих послуг з централізованого опалення місць загального користування співвласниками квартир, які оснащені індивідуальними засобами обліку теплової енергії – нарахування за надані послуги з централізованого опалення місць загального користування співвласникам квартир, оснащених індивідуальними засобами обліку, не проводилось». Відповідно, обсяги теплової енергії (враховані будинковим вузлом комерційного обліку) фактично спожитої на опалення частки спільного майна співвласників квартир, які оснащені індивідуальними засобами обліку теплової енергії нараховувались для надання послуг з централізованого опалення співвласникам квартир, які не оснащені індивідуальними засобами обліку теплової енергії. Враховуючи, що відповідні рішення голови правління ОСББ «Стародарницький» суперечать вимогам нормативно-правових актів (з урахуванням визначення терміну – опалення МЗК), з 2020 року здійснюється нарахування вартості наданих послуг з централізованого опалення місць загального користування співвласниками квартир будинку, які оснащені індивідуальними засобами обліку теплової енергії, відповідно вимог нормативно-правових актів та без врахування звернень голови правління ОСББ «Стародарницький», які суперечать вимогам нормативно-правових актів та не враховують законні інтереси співвласників квартир будинку, неоснащених індивідуальними засобами обліку теплової енергії...» (мова оригіналу).

Також, ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» зазначило, що *«у разі прийняття співвласниками будинку рішення щодо проведення перерахунку (донарахування) вартості наданих послуг з централізованого опалення місць загального користування співвласникам квартир, які оснащені індивідуальними засобами обліку теплової енергії за попередні періоди до 2020 року, виконавцем послуг ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» буде проведений відповідний перерахунок в установленому порядку...»* (мова оригіналу).

При цьому, відповідно до пункту 2 частини другої статті 10 Закону обсяг теплової енергії, витраченої на опалення місць загального користування та допоміжних приміщень будівлі, визначається та розподіляється між споживачами пропорційно до площі (об'єму) квартири (іншого приміщення) за **методикою розподілу між споживачами обсягів спожитих у будівлі комунальних послуг**, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері житлово-комунального господарства.

Згідно з пунктом 2.1.4. Методики № 359, у разі часткового оснащення приміщень споживачів приладами обліку теплової енергії та відсутності приладів обліку теплової енергії на місця загального користування, витрати теплової енергії на опалення місць загального користування визначаються розрахунком за формулами, наведеними в пункті 2.1. Методики № 359.

Отже, чинним законодавством не передбачено можливість здійснення нарахування плати за послуги з централізованого опалення місць загального користування виключно споживачам, що не мають індивідуальних лічильників теплової енергії. Такі нарахування сплачують всі мешканці будинків, в яких теплопостачальне підприємство надає послугу з централізованого опалення, без винятку: сплачують і ті, хто отримують послугу з централізованого опалення, і ті, хто від'єднанні від теплових мереж.

Створення ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» не рівних умов для мешканців Будинку, квартири яких не оснащені індивідуальними засобами обліку теплової енергії, у порівнянні із співвласниками, квартири яких обладнані вузлами розподільного обліку (індивідуальними лічильниками), призвело до ущемлення їх інтересів при отриманні відповідних послуг.

Наведені дії Товариства були б неможливими за умови зазнання ним значної конкуренції на ринку, адже в такому випадку споживачі послуг з централізованого опалення мали би можливість обирати між кількома виконавцями таких послуг, та, у разі ущемлення їх інтересів, обрали б іншого виконавця.

У випадку ж відсутності конкуренції на відповідному ринку, і, як наслідок, відсутності у споживачів ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» альтернативи щодо придбання послуг з централізованого опалення інакше ніж у Товариства, вищезазначені дії призвели до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

Відповідно до частини першої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, зокрема, визнаються дії суб'єкта господарювання, який займає монопольне (домінуюче) становище на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи вищенаведене, дії ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ», які полягають у нарахуванні протягом опалювальних періодів 2017/2018, 2018/2019 та 2019/2020 років плати за послуги з централізованого опалення місць загального користування у Будинку, приміщення якого частково обладнані вузлами розподільного обліку (індивідуальними лічильниками) теплової енергії, виключно споживачам, що не мають таких засобів обліку, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з централізованого опалення у територіальних межах м. Києва, де розташовані мережі, які використовуються (експлуатуються) ТОВ «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ», для надання таких послуг своїм абонентам (споживачам), що призвело до ущемлення інтересів споживачів, яке було б неможливим за умов існування значної конкуренції на цьому ринку.

Враховуючи наведене, з метою усунення наслідків порушення законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», адміністративна колегія Північного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає наступні обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Товариству з обмеженою відповідальністю «ЄВРО-РЕКОНСТРУКЦІЯ» (02094, м. Київ, вул. Гната Хоткевича, буд. 20, ідентифікаційний код юридичної особи 37739041) вжити заходів для усунення наслідків порушення законодавства, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», шляхом здійснення перерахунку вартості послуг з централізованого опалення, зокрема місць загального користування, наданих споживачам у будинку за адресою: м. Київ, вул. Харківське шосе, буд. 17-А протягом опалювальних періодів 2017/2018, 2018/2019 та 2019/2020 років.

Про результати розгляду рекомендацій необхідно письмово повідомити Північне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України **протягом 20 календарних днів з дня їх отримання**, з наданням підтвердних документів.

Відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається.

**Голова адміністративної колегії -
голова відділення**

О. ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ